

Rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 31.10.1989, sp. zn. 5 Tz 57/89, ECLI:CZ:NS:1989:5.TZ.57.1989.1

Číslo: 49/1990

Právní věta: Zodpovednosť páchatela za trestný čin spáchaný v nepříčetnosti způsobenej patologickou opilostí je vylúčená v zmysle § 12 odst. 1 Tr. zák. len vtedy, ak si páchatel pred tým, než sa rozhodol požiť alkohol, nebol a ani nemal a nemohol byť vedomý svojej dispozície pre podobné stavy po požití alkoholu.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 31.10.1989

Spisová značka: 5 Tz 57/89

Číslo rozhodnutí: 49

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Opilost patologická

Předpisy: 140/1961 Sb. § 12 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 49

Zodpovednosť páchatela za trestný čin spáchaný v nepříčetnosti způsobenej patologickou opilostí je vylúčená v zmysle § 12 odst. 1 Tr. zák. len vtedy, ak si páchatel pred tým, než sa rozhodol požiť alkohol, nebol a ani nemal a nemohol byť vedomý svojej dispozície pre podobné stavy po požití alkoholu.

(Rozsudok Najvyššieho súdu SSR z 31. októbra 1989 sp. zn. [5 Tz 57/89](#))

Najvyšší súd SSR zrušil uznesenie okresného prokurátora v Lipt. Mikuláši zo 17. apríla 1989 sp. zn. Pv 27/89 a tomuto prokurátorovi prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Z odôvodnenia:

Vyhľadávací orgán Obnoveného oddelenia Verejnej bezpečnosti v Liptovskom Hrádku uznesením z 5. januára 1989 sp. zn. ČVS - 17/89 začal trestné stíhanie proti obvinenému R. R. pre skutok právne kvalifikovaný ako trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 221 odst. 1 Tr. zák. na tom skutkovom základe,

že 29. novembra 1988 asi o 22.00 hod. v silne podnapilom stave v kaviarni „Smrek“ v Liptovskom Hrádku dvakrát udrel päšťou do tváre J. B. a tak mu spôsobil pomliaždenie ľavého oka, sietnice ľavého oka, ľavej spánkovej oblasti, krvný výron horného a dolného viečka ľavého oka a tieto poranenia si vyžiadali práceneschopnosť poškodeného J. B. v trvaní desať dní.

Okresní prokurátor v Liptovskom Mikuláši uznesením zo 17. apríla 1989 sp. zn. Pv 27/89 podľa § 172 odst. 1 písm. e) Tr. por. trestné stíhanie pre uvedený skutok proti obvinenému R. R. zastavil, lebo v čase spáchania trestného činu išlo u neho o prechodnú psychickú poruchu, patologickú ebrietu; obvinený preto nemohol rozpoznať nebezpečnosť svojho konania pre spoločnosť a nemohol svoje konanie ani ovládať.

Proti tomuto uzneseniu podal v zákonnej lehote sťažnosť poškodený J. B. Krajský prokurátor v Banskej Bystrici uznesením z 2. júna 1989 sp. zn. 1 KPt 280/89 podľa § 148 odst. 1 písm. b) Tr. por. túto sťažnosť zamietol.

Proti uvedenému uzneseniu krajského prokurátora podal generálny prokurátor SSR v šesťmesačnej lehote podľa § 272 Tr. por. sťažnosť pre porušenie zákona v neprospech obvineného R. R. Poukázal na to, že uznesenie okresného prokurátora o zastavení trestného stíhania, ale aj sám znalecký posudok (o ktorý sa uvedené uznesenie opiera) sú nepresvedčivé. Znalci sa odvolávajú na okolnosti, ktorý nezodpovedajú vykonaným dôkazom. V posudku vychádzali predovšetkým z autoanamnestických údajov obvineného. Tento sa zmienil o tom, čo sa dozvedel o svojom správaní od manželky, ktorá ako svedkyňa nebola vypočúvaná.

Na dostatočný a seriózny podklad pre vypracovanie znaleckého posudku bolo podľa názoru sťažovateľa potrebné vypočuť manželku obvineného, zistiť a vypočuť ďalších svedkov, ktorí boli v kritickom čase na mieste činu, najmä na to, ako sa obvinený správal, akým dojmom na nich pôsobil, či jeho konanie bolo agresívne, zmätené a pod. Po doplnení dokazovania v naznačenom smere možno vec opätovne posúdiť znalcami z odboru zdravotníctva a vo veci rozhodnúť. Terajšie rozhodnutie okresného prokurátora považuje sťažovateľ za predčasné. Pretože sťažnosť proti uzneseniu okresného prokurátora podal iba poškodený, krajský prokurátor nemohol pochybenie napraviť.

Generálny prokurátor SSR navrhol, aby Najvyšší súd SSR podľa § 268 odst. 2 Tr. por. vyslovil, že napadnutým uznesením a konaním, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon v ustanoveniach § 2 odst. 5, § 148 odst. 1 písm. b) Tr. por., aby podľa § 269 odst. 2 Tr. por. napadnuté uznesenie zrušil, súčasne aby zrušil uznesenie okresného prokurátora v Liptovskom Mikuláši zo 17. apríla 1989 sp. zn. Pv 27/89 a podľa § 270 odst. 1 Tr. por. prikázal okresnému prokurátorovi v Liptovskom Mikuláši, aby vec znovu prejednal a rozhodol.

Na podklade sťažnosti pre porušenie zákona Najvyšší súd SSR podľa § 267 odst. 1 Tr. por. preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia, ako konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že zákon bol porušený v prospech obvineného.

Podľa § 2 odst. 5 Tr. por. orgány činné v trestnom konaní postupujú tak, aby bol zistený skutkový stav veci, a pri svojom rozhodovaní u neho vychádzajú. Objasňujú s rovnakou starostlivosťou okolnosti svedčiace proti obvinenému i okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech, a vykonávajú v oboch smeroch dôkazy, nečakajúc na návrh strán.

Podľa § 172 odst. 1 písm. e) Tr. por. vyšetrovateľ a vo vyhľadávaní prokurátor zastaví trestné stíhanie, ak obvinený nebol v čase činu pre nepříčetnosť trestne zodpovedný.

Už v konaní, ktoré predchádzalo napadnutému uzneseniu, sa podľa citovaných ustanovení dôsledne nepostupovalo.

Rozhodnutie okresného prokurátora o zastavení trestného stíhania je preto predčasné. Objasnenie toho, v akom duševnom stave sa obvinený nachádzal v čase spáchania skutku, síce prináleží znaleckej expertíze, ale posúdenie toho, či takto zistený duševný stav zakladá nepričetnosť obvineného alebo nie, je záležitosťou orgánov činných v trestnom konaní. Výsledky znaleckej expertízy musia orgány činné v trestnom konaní hodnotiť ako každý iný dôkaz, to znamená, že musia skúmať, či znalci prihliadali ku všetkým skutočnostiam, ktoré majú význam pre podanie posudku, čo závery posudku zodpovedajú ostatným dôkazom a logicky na ne nadväzujú. Ide teda o to, aby orgány činné v trestnom konaní mali spoľahlivý podklad pre posúdenie príčetnosti obvineného.

V posudzovanej veci sa tak nepostupovalo. Okresný prokurátor prebral závery znaleckej expertízy bez toho, aby ich hodnotil ďalšími dôkazmi. Keby tak bol urobil, bol by zistil, že sú pochybnosti o správnosti a úplnosti znaleckého posudku znalcov psychiatrov. Záver o stave patologickej opilosti obvineného znalci odôvodnili tým, že jeho konanie bolo dezintegrované, dopúšťal sa viacnásobnej agresie, čo je v rozpore s jeho povahou, zo strany poškodeného nebol zistený žiadny podnet, aby na neho obvinený útočil. Podľa vyjadrenia obvineného mu manželka po príchode domov povedala, že sa správal ináč ako inokedy.

Nedostatkom vo vykonanom dokazovaní je, že ani jeden z prítomných svedkov sa nevyjadril konkrétne k tomu, ako sa obvinený správal pred kritickou udalosťou a po nej. Na objasnenie veci bolo treba vypočuť ďalších svedkov, ktorí s obvineným sedeli pri jednom stole. Vypočuť sa žiadalo aj manželku obvineného, v akom stave prišiel domov obvinený a ako sa správal. Nepostačujúce sú aj údaje obvineného o tom, aké má skúsenosti s požívaním alkoholických nápojov a so stavom vyvolaným u neho už predchádzajúcich prípadoch po požití alkoholu. Len po doplnení dokazovania bude možné zistiť náležité skutkový stav veci, ako aj okolnosti dôležité pre znaleckú expertízu. Preto po doplnení dokazovania sa žiada postupom podľa § 109 Tr. por. požiadať znalcov o vysvetlenie, prípadne o doplnenie posudku.

Najvyšší súd SSR považuje za potrebné uviesť, že zodpovednosť opitého páchatela za trestný čin spáchaný v nepričetnosti spôsobenej patologicou opilstou nie je daná v zmysle § 12 odst. 1 Tr. zák. len vtedy, ak si páchatel nebol a ani nemal a nemohol byť vedomý svojej dispozície pre podobné stavy po požití alkoholu. Zodpovednosť páchatela za trestný čin spáchaný v nepričetnosti podľa § 12 odst. 2 Tr. zák. však nie je vylúčená v tom prípade patologickeho alkoholického opojenia, v ktorom sa páchatel zavinenie spôsobil stav patologickeho opojenia požitím alkoholického nápoja (srov. č. 32/1970 sb. rozh. tr.).

Pre riešenie otázky, či sa obvinený bol vedomý alebo mal a mohol byť vedomý toho, že požitie alkoholu u neho vyvoláva stav, v ktorom nie je schopný kontrolovať svoje konanie a náležite ho ovládať, sú dôležité tie zistenia, ktoré súvisia so skúsenosťami obvineného s požívaním alkoholických nápojov a so stavom vyvolaným u neho už predchádzajúcich prípadoch po požití alkoholu. V tomto smere nie je bez významu skutočnosť, že v kritický deň obvinený v rozpätí piatich hodín vypil vyše pol litra alkoholu aj napriek tomu, že ako sám tvrdí, alkohol požíva len výnimočne. V novom konaní sa preto žiada skúmať konanie obvineného aj z týchto hľadísk.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd SSR podľa § 268 odst. 2 Tr. por. vyslovil, že uznesením okresného prokurátora v Liptovskom Hrádku zo 17. apríla 1986, sp. zn. Pv 27/89, bol porušený zákon v ustanoveniach uvedených vo výrokovvej časti tohoto rozsudku, podľa § 269 odst. 2 Tr. por. toto uznesenie zrušil a podľa § 270 odst. 1 Tr. por. prikázal okresnému prokurátorovi v Liptovskom Mikuláši, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Najvyšší súd SSR mohol tak postupovať, lebo takýto postup navrhol generálny prokurátor SSR v sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal v lehote šiestich mesiacov od právoplatnosti napadnutého uznesenia a Najvyšší súd SSR rozhodol o nej do troch mesiacov od jej podania (§ 272 Tr. por.).

Najvyšší súd SSR neakceptoval návrh sťažovateľa na vyslovenie, že zákon bol porušený uznesením krajského prokurátora v Banskej Bystrici z 2. júna 1989 sp. zn. 1 KPt 280/89, a návrh, aby uznesenie bolo zrušené. V postupe krajského prokurátora Najvyšší súd SSR porušenie zákona nezistil. Z ustanovenia § 172 odst. 3 Tr. por. vyplýva, že proti uzneseniu podľa § 172 odst. 1 písm. e) Tr. por. o zastavení trestného stíhania je prípustná sťažnosť, ktorá má odkladný účinok. Takéto oprávnenie neprináleží však poškodenému: preto krajský prokurátor postupoval v súlade s § 148 odst. 1 písm. b) Tr. por., keď sťažnosť poškodeného J. B. proti uzneseniu okresného prokurátora zamietol.